

Oponentský posudek diplomové práce

Pavel Zahradník: *Cesty cisterciáckých opatů z Čech na generální kapituly v Cîteaux v letech 1765-1771*

Že v cestopisných dílech období raného novověku není ještě poznáno zdaleka vše, pokud jde o tematickou pestrost a sociální status jejich autorů, velmi názorně dokazuje diplomová práce kolegy Pavla Zahradníka. Itineráře a cestovní deníky opatů a dalších církevních hodnostářů, tedy vzdělaných poutníků, příslušníků společenské elity, představují v rámci nábožensky motivovaných cest další speciální podskupinu (vedle cest poutního a misijního charakteru). Zvolené téma a jeho zpracování je proto pro poznání fenoménu cestování a cestovatelské literatury v období raného novověku zřetelným přínosem, neboť domácí literatura k tématu je prozatím, jak autor ukazuje, velmi skrovná. Už jen samotné upozornění na tento pramenný korpus, jež bylo podle skromné poznámky v závěru práce jedním z diplomantových cílů, je nesmírně důležité a cenné.

Autor dokazuje, že je nutné se tímto okruhem pramenů nadále vážně zabývat, brát jej na zřetel a hledat jeho specifika, neboť stejně zaměřené rukopisné prameny nalezneme i u jiných katolických řádů. Z těch domácích připomeňme například alespoň rukopisné *Itinerarium Romanum* františkánského provinciála Amada Hermanna, zachycující cestu českých kapitulářů na kapitolu do Říma r. 1679 i samotný průběh kapituly, uložené ve františkánské knihovně u Panny Marie Sněžné v Praze.

Kolega Zahradník komponuje svoji práci přehledným a systematickým způsobem s důkladností a pečlivostí sobě vlastní, váží každého slova a čtenáře v první části diplomové práce postupně vtahuje do zvolené problematiky bez zbytečných odboček a rozvláčných úvodních pasáží. Provádí soupis a kritiku vybraných pramenů, edic a sekundární literatury k dějinám cisterciáckého řádu. Při práci použil jak klasické práce zahraničních i domácích historiků řádu, jeho pozornosti neušel např. i nejnovější sborník ke klášteru ve Zlaté koruně, který k vydání připravil jihočeský historik Martin Gaži. Kolega Zahradník přibližuje velmi vhodně nejprve historický kontext a podává vývoj složitých nábožensko-politických sporů uvnitř cisterciáckého řádu v Evropě s důrazem na 18. století, které se projednávalo na francouzských kapitulách a roli vůdčích představitelů českého cisterciáckého vikariátu na nich. Četba cisterciáckých cestovních deníků a pochopení některých reálií bude pak pro

každého dalšího zájemce díky Zahradníkově úvodu do problematiky mnohem snazší. Výklad kolegy Zahradníka v těchto pasážích není v žádném případě nějakou tezovitou kompilací, avšak vyznačuje se velkou odbornou erudicí, zaujetím pro zvolené téma, je logicky skloubený a promyšlený.

Absolvent pomocných věd historických a archivního studia musí umět s rukopisnými prameny zacházet komplexním způsobem. Měl by být schopen je číst, rozumět výchozímu jazyku (někdy několika), zasadit texty do historického kontextu, komentovat je, interpretovat a v neposlední řadě se ptát po jejich významu, hodnotě a smyslu. Tyto schopnosti diplomant potvrzuje zejména ve druhém díle své práce. Podrobná znalost, analýza a komparace všech tří Elbelových cestovních deníků (a také popisů cest dochovaných paralelně) diplomantovi dovoluje formulovat přesvědčivé soudy podepřené četnými citáty v českém překladu. Z cestovních deníků těží okruhy jedinečných informací k dějinám cestování v 18. století. Někdy daný problém nejprve obecně vyloží (např. v případě poštovních služeb nebo systému měn) a poté jej ilustruje na konkrétním pramenném materiálu. Ve zvláštním oddíle se pak zaměřuje na nábožensko-duchovní komponenty cest, avšak využívá a potvrzuje širokou výpovědní hodnotu analyzovaných pramenů. Tyto kapitoly, představující samotné jádro práce, považuji skutečně za velmi zdařilé.

Po přečtení diplomové práce a seznámení s charakterem Elbelových cestovních deníků se můžeme ztotožnit s autorovým závěrem a hodnocením těchto cenných památek, jež kromě své vypovídací, dokumentární hodnoty mají ještě jednu charakteristickou stránku, kterou autor vyzdvihuje, a tou je působivost či působivý účinek na recipienta. Jsou v nich zachyceny cesty, které přestože nevedly exotickými krajinami, byly plné každodenních pestrých zážitků a znamenaly i načerpání zajímavých kuriozit, humorných historek či poutavých příběhů se zázračnými motivy apod. Tuto působivost, jak o ní diplomant v závěru hovoří, je rovněž založena na subjektivním úhlu pohledu, který je ozvláštněný všudypřítomnou ironií.

Pokud bych měl uvést nějaké výhrady, pak to jsou jen dvě naprosté drobnosti. Termín „denominace“ bych nepoužil pro označení jednotlivých katolických řádů, tedy františkánů a dominikánů, ale spíše pro jednotlivé církve. Autorem dějin vyšebrodského kláštera je přesně Dominik Kaindl, a nikoliv Kindl (jedná se patrně o pouhé přepsání). Pro úplnost – u sekundární literatury by bylo vhodné uvádět i nakladatelství.

Práce má vysokou obsahovou i formální úroveň, beze zbytku vyhovuje všem nárokům kladeným na sepsání diplomové práce na Filosofické fakultě UK. Velmi oceňuji pečlivost a důkladnost jejího zpracování, schopnost kultivovaného překladu ukázek raně novověkých latinských rukopisných i tištěných pramenů. Autor diplomové práce přináší významný příspěvek k dějinám cisterciáckého řádu v Čechách i Evropě 17. a 18. století, kdy – jak sám poznamenává – česká provincie dosáhla největšího rozmachu a zhodnocení jejího duchovního odkazu stále čeká na své zpracovatele. Připomeňme na tomto místě patrně nejvýznamnějšího opata řádu Quirina Mickla z Vyššího Brodu, jehož obdivuhodný koncept imitace všech antických literárních žánrů stále nenachází svého domácího interpreta. Diplomovou práci kolegy Zahradníka navrhuji publikovat s příloženými edicemi deníků v paralelním latinsko-českém překladu.

Mgr. Josef Förster, Ph.D.

Ve Zruči nad Sázavou dne 12. 9. 2008.

Kabinet pro klasická studia FLÚ AV ČR, v.v.i.

